

TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

1.6.2023

KÄRKÖLÄN KUNTA, VARHAISKASVATUS

ESIOPETUS

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Varhaiskasvatusta koskeva toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun velvoite astuu voimaan 1.6.2023. Toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua määrittelee kaksi eri lakia: laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja yhdenvertaisuuslaki (1325/2014). Tasa-arvolain mukaan varhaiskasvatuksessa tulee tehdä toimipaikkakohtainen toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma vuoden tai vähintään kolmen vuoden välein.

Kunnallisessa ja yksityisessä varhaiskasvatuksessa tulee laatia toimipaikkakohtainen ja toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma päiväkodeissa ja esiopetuksessa. Suunnitelma laaditaan yhdessä henkilöstön kanssa. Tasa-arvosuunnitelman laadinnassa ja sen sisällössä tulee kiinnittää huomiota lasten oikeuteen vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laadinnassa ja sen sisällössä tulee kiinnittää huomiota lasten oikeuteen vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lapsille tulee varata mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma liitetään kiusaamisen ehkäisyn suunnitelman tavoin osaksi paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Varhaiskasvatuksessa tasa-arvo tarkoittaa sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että sukupuoli ei aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan varhaiskasvatuksen arjessa.

Lain mukaan yhdenvertaisuudella tarkoitetaan kaikkien ihmisten samanarvoisuutta riippumatta heidän iästään, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Suomessa yhdenvertaisuuslaissa edistetään yhdenvertaisuutta ja ehkäistään syrjintää perustuen näihin ihmisen ominaisuuksiin. Sekä tasa-arvo että yhdenvertaisuus ovat perusoikeuksia ja tarkoittavat samaa asiaa: syrjimättömyyttä ja tasavertaisia mahdollisuuksia ihmisen eri ominaisuuksista huolimatta.

Varhaiskasvatuksessa yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kiinnitämme huomiota siihen, että ihmisten eri ominaisuudet, kuten ihonväri, uskonto tai terveydentila, eivät aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan. Esiopetusikäinen rakentaa identiteettiään oppijana ja ryhmän jäsenenä. Esiopetuksessa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Tasa-arvotyössä esiopetuksen tavoitteena on antaa lapselle mahdollisuus kehittää kykyjään ja tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennako-odotuksia ja rajoituksia, toiminta kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsaa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Vanhempien osallistaminen tasa-arvoa edistävään ja perheiden monimuotoisuutta kunnioittavaan kasvatukseen on erityisen tärkeää

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sisältää:

1. selvitys varhaiskasvatuksen toimipaikan tasa-arvotilanteesta (Kärkölässä syksyllä); Selvityksessä voi käyttää apuna erilaisia havainnointimenetelmiä, kuten videointia, lomakkeita sekä lapsia,

vanhempia ja henkilöstöä osallistavia menetelmiä, kuten haastatteluja, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskävelyä, talomallia tai muita havainnointitapoja. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti vuorovaikutukseen, ohjaukseen, lasten osallisuuteen, materiaaleihin, huoltajien kohtaamiseen sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Yhdenvertaisuuslain mukaan tulee kiinnittää huomiota, miten toiminta vaikuttaa eri ihmisryhmiin, ja miten yhdenvertaisuus toteutuu omassa toiminnassa. Yhdenvertaisuussuunnitelmassa on arvioitava, miten varhaiskasvatus vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa.

2. tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi (Kärkölässä vuodenvaihteessa); Tässä vaiheessa nimetään toimenpiteitä, joilla puututaan nimenomaan näihin selvitysvaiheessa esiin nousseisiin epäkohtiin. Toimenpiteet eivät ole arvoja tai korulauseita kuten "toiminta on tasa-arvoista", vaan konkreettisia asioita, joita arjessa voidaan toteuttaa, kuten "henkilöstölle järjestetään täydennyskoulutusta antirasismista ja sukupuolisensitiivisyydestä", "leikkipisteet järjestetään uudelleen niin, että ne tukevat monipuolisia leikkejä" tai "tehdään kerran viikossa leikin ja leikkikaverin arvontaa, jotta lapset pääsevät opettelemaan toimintaa uusien kavereiden kanssa ja tutustumaan uusiin leluihin ja leikkeihin". Yhdenvertaisuuslain mukaan edistämistoimenpiteiden on oltava varhaiskasvatuksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Lapsille ja heidän huoltajilleen on varattava mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä. Toimenpiteisiin tulee kirjata keinoja havaitun häirinnän poistamiseksi tai sen uusiutumisen estämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnittelun osana voidaan päivittää myös häirintätapausten käsittelyn ohjeita.
3. Arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista (Kärkölässä toimintakauden loppuun mennessä); Kun toimenpiteitä on tehty eli esimerkiksi henkilöstöä on koulutettu, leikkipisteitä muokattu ja leikin arvontaa tehty, on aika arvioida, vaikuttivatko toimenpiteet arkeen. Mikä onnistui? Mikä tuntui vaikealta? Mitkä toimenpiteet jäivät osaksi arkea? Vaatiiko jokin toimenpide kehittämistä edelleen?

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman pohjana käytetään Opetushallituksen lomaketta "Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma" (liite 1). Suunnitelman tekeminen on aloitettu esiopetuksessa huhti- toukokuussa 2023 ja se päivitetään viimeistään kolmen vuoden kuluttua. Suunnitelman tekemiseen on osallistunut esiopetuksen henkilöstö havainnoimalla ja kirjaamalla lasten toimintaa. Lapset ovat tuottaneet ajatuksiaan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta kysymysten avulla ryhmien keskusteluissa, ja aikuiset ovat kirjanneet niitä muistiin. Havainnointia jatketaan päivittäin ja suunnitelmaan liittyvistä toimenpiteistä keskustellaan omissa tiimipalaverissa. Kirjaukset toimenpiteistä kirjataan tiimimuistioon, josta ne poimitaan päivityksen yhteydessä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan.

Liite 1

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986

Yhdenvertaisuuslaki 2014/1325

1. Milloin ja miten selvitystä on tehty? Mitä asioita selvityksessä nousi esiin?				
Kehitettävä teema	Tavoite	2. Kehittämistoimenpiteet	Aikataulu, vastuuhenkilö, milloin arvioidaan	3. Arvioinnin tulokset